

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦЕНТР ЗДВН
КАФЕДРА ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

**Транспарентність публічних, корпоративних та особистих фінансів як
засіб забезпечення фінансової безпеки держави**

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Студента (ки) Веремієнко Євгена Васильовича

групи Ф.мз-01с/1

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр.

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело

(підпис)

Є.В. Веремієнко

Керівник проф. д.е.н

(підпис)

І.В. Басанцов

Суми 2021

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи магістра на тему

Транспарентність публічних, корпоративних та особистих фінансів як засіб забезпечення фінансової безпеки держави

Студент Веремієнко Євген Васильович

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. Фінансова відкритість становить сьогодні важливу особливість належної державної політики, яка широко визнана у всьому світі. Розширюючи відповідальність урядів, довіру громадян та запобігаючи можливості для корупції, фінансова відкритість може сприяти більш ефективному збору та розподілу громадських ресурсів.

Метою даної роботи є дослідження впливу транспарентності фінансових відносин на публічному, корпоративному та особистому рівні на фінансову безпеку держави та окремих економічних суб'єктів.

Об'єкт дослідження – процеси забезпечення фінансової безпеки держави через підвищення рівня транспарентності фінансів на різних рівнях економічного устрою.

Предмет дослідження економічні відносини що виникають між бізнесом, державою та суспільством на умовах публічності та прозорості, які спрямовані на забезпечення фінансової безпеки держави.

У першому розділі магістерської роботи досліджуються теоретичні основи забезпечення транспарентності в системі фінансової безпеки. У другому розділі досліджено методологічні та практичні підходи до забезпечення багаторівневої фінансової безпеки через активізацію інструментів транспарентності. У третьому розділі наведені шляхи підтримки фінансової транспарентності як напрямок забезпечення фінансової безпеки.

Ключові слова: транспарентність, публічність, прозорість фінансова безпека, інформаційна підтримка,

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 40 сторінках, з яких список використаних джерел із 47 найменувань. Робота містить 6 таблиць, 15 рисунків.

Рік захисту – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСПАРЕНТНОСТІ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ.....	7
1.1 Теоретична сутність та змістовне наповнення поняття транспарентності фінансів.....	7
1.2 Аналіз нормативно-правової бази, що регулює питання транспарентності фінансів в Україні.....	10
1.3 Транспарентність як фактор забезпечення безпеки публічних, корпоративних та особистих фінансів	11
2 ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАГАТОРІВНЕВОЇ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ЧЕРЕЗ АКТИВІЗАЦІЮ ІНСТРУМЕНТІВ ТРАНСПАРЕНТНОСТІ.....	14
2.1 Транспарентність публічних фінансів та її вплив на складові державної фінансової безпеки	14
2.2 Транспарентність корпоративних фінансів в системі забезпечення фінансової безпеки	25
2.3 Публічність та прозорість особистих фінансів як спосіб зменшення корупційної складової суспільства.....	28
3 ПІДТРИМКА ФІНАНСОВОЇ ТРАНСПАРЕНТНОСТІ ЯК НАПРЯМОК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ.....	31
3.1 Проблемні аспекти забезпечення принципів транспарентності фінансів та шляхи їх вирішення	31
3.2 Вплив цифровізації економіки на транспарентність фінансових відносин та фінансову безпеку	34
ВИСНОВКИ.....	35
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ.....	37

ВСТУП

Актуальність теми. Фінансова відкритість становить сьогодні важливу особливість належної державної політики, яка широко визнана у всьому світі. Розширюючи відповідальність урядів, довіру громадян та запобігаючи можливості для корупції, фінансова відкритість може сприяти більш ефективному збору та розподілу громадських ресурсів. Транспарентність вимагає від публічних та корпоративних структур розраховувати та вносити відповідні технології, щоб зробити інформацію доступною при одночасному знятті всіх бар'єрів на наданні інформації.

Практика більшості країн показує, що у публічній фінансовій сфері вимоги прозорості не завжди дотримуються, тому громадські інститути беруть незначну участь у бюджетному процесі, що викликає недовіру громадян до влади. При проведенні різноманітних бюджетних реформ, складанні звітності про проведenu роботу (витрачених грошей підтримку та розвитку всіх сфер необхідні зростання добробуту населення), подання цілей і програм розвитку країни приділяється значну увагу забезпеченню прозорості.

Підвищення рівня транспарентності інформації, що представляється економічними суб'єктами, стає необхідним у економічній ситуації, оскільки поліпшує імідж держави та бізнесу, знижує ціну капіталу, що залучається, і дозволяє Україні включитися в систему світових господарських зв'язків.

Відкритість суспільства перед третіми особами як позитивний, і негативний чинник. Прозорість інформації на найвищому рівні перебуває на межі з концепцією конфіденційності. Одна з головних причин, що перешкоджають розкриттю, – ймовірність досягнення конкурентних переваг. Розкриття інформації, що межує з конфіденційністю, може спричинити серйозні наслідки для компанії. Питання про раціональну прозорість ще не вирішено через неоднозначність виявлення ефекту.

Метою даної роботи є дослідження впливу прозорості фінансових відносин на публічному, корпоративному та особистому рівні на фінансову безпеку держави та окремих економічних суб'єктів.

Об'єкт дослідження – процеси забезпечення фінансової безпеки держави через підвищення рівня прозорості фінансів на різних рівнях економічного устрою.

Предмет дослідження економічні відносини що виникають між бізнесом, державою та суспільством на умовах публічності та прозорості, які спрямовані на забезпечення фінансової безпеки держави.

У першому розділі магістерської роботи досліджуються теоретичні основи забезпечення прозорості в системі фінансової безпеки. У другому розділі досліджено методологічні та практичні підходи до забезпечення багаторівневої фінансової безпеки через активізацію інструментів прозорості. У третьому розділі наведені шляхи підтримки фінансової прозорості як напрямку забезпечення фінансової безпеки.

Інформаційною основою роботи є наукові праці, дані звітності міжнародних неурядових організацій із підтримки та забезпечення прозорості, періодичні джерела, Інтернет ресурси.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСПАРЕНТНОСТІ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

1.1 Теоретична сутність та змістовне наповнення поняття транспарентності фінансів

На сьогоднішньому етапі розвитку фінансових відносин однією з умов їх ефективного функціонування та розвитку є забезпечення виконання принципів публічності та прозорості, що дозволяє підвищити ефективність управління фінансами на всіх рівнях економічного устрою та забезпечити високий рівень фінансової безпеки держави. Інформаційна прозорість включає поширення надійної та достовірної інформації, що дає усьому соціуму можливість коректно інтерпретувати результати управління державними, корпоративними та особистими фінансами, структуру ризиків та прийоми ризик-менеджменту. Реалізацію цих принципів поєднує в собі поняття транспарентності, яке все частіше застосовується в наукових публікаціях та постійно розширює своє змістовне наповнення. Разом з тим поняття транспарентності по різному розкривається в роботах українських та закордонних науковців. У сьогоднішніх публікаціях поняття «транспарентність», яка з англійської «transparency» перекладається як «прозорий» [5], а з латини «transparere» дослівно перекладається як «щось прозоре та зрозуміле» [20], трансформувалось у більш широке визначення сутності економічних відносин, пов'язаних із їх відкритістю для широкого кола користувачів.

Згідно з тлумачним словником, транспарентність трактується як: «вірогідність, ясність і можливість легкої перевірки відомостей про що-небудь; відсутність таємності» [41]. Словник бюджетної термінології сайту «Словопедія» трактує транспарентність як: «доведення до загального відома широкої громадськості інформації про рішення та дії органів влади, взагалі про діяльність будь-яких установ, організацій, суб'єктів господарювання посадових осіб» [42].

Узагальнення підходів українських та закордонних авторів щодо трактування поняття прозорості наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Дефініції поняття «прозорість» в сучасній українській та закордонній науковій думці

Автор/джерело	Визначення
<i>Загальні визначення «прозорості»</i>	
Наливайко Л.Р.; Романов М.Ю. [27]	Прозорість трактується як складна теоретико-правова категорія, що змістовно поєднує в собі такі поняття, як «прозорість», «відкритість», «гласність», публічність», «підзвітність», доступ до публічної інформації» та «участь в управлінні державними справами»
Суровцева І. Ю., Николаєва В. І. [43]	Сукупність інформаційної відкритості органів влади та залучення населення і організацій в місцеве і державне управління
Єсімов С. С., Бондаренко В. А. [15]	Прозорість є способом забезпечення рівності прав на інформацію, участі в суспільно-політичному житті суспільства, контролю громадян щодо органів влади і управління, розвитку громадянського суспільства
<i>Визначення «прозорості» на рівні публічних фінансів</i>	
Семчик О.О. [39]	Прозорість публічної фінансової діяльності є універсальним поняттям яке відображає різні аспекти принципів публічності, прозорості, підзвітності та обміну інформацією.
Робінсон М. [6]	Бюджетна прозорість розглядається у двох напрямках: відкритість та доступність джерел даних та інформації, що використовуються при прийнятті рішень про формування доходів бюджету та їх розподілу; прозорості дій органів державної та місцевої влади в бюджетному процесі.
<i>Визначення «прозорості» на рівні корпоративних фінансів</i>	
Зачосова Н. В. Куценко Д. М. [17]	Прозорість – це рівень відкритості компанії, який досягається шляхом розкриття інформації про структуру організації, ризик-менеджмент, діяльність і її результати
Ігумнов В.М. [18]	Прозорість – це комплексний (інтегральний) показник відкритості суб'єкта економіки, який відображає адекватність вимогам користувачів, рівень повноти розкриття та доступності звітної інформації про його поточний стан і перспективи діяльності
Дерій Ж. В., Завгородня Н. В. [13]	Під прозорістю економічних суб'єктів прийнято розуміти інформаційну прозорість або гласність, публічність середовища, в якому знаходиться суб'єкт та надає всім зацікавленим сторонам необхідну їм для прийняття раціональних рішень інформацію у відкритій, повній, своєчасній і зрозумілій формі.

Як можна побачити з таблиці 1.1 сучасні трактування поняття «прозорість» у загальному визначенні та на рівнях публічних і корпоративних фінансів мають спільні ознаки, сутність яких можна звести до максимального забезпечення публічності, прозорості та відкритості інформаційного забезпечення фінансових відносин. Слід зазначити, що на рівні

особистих фінансів, або фінансів домогосподарств питання прозорості залишається недослідженими, про що свідчить майже повна відсутність публікаційної активності.

Аналіз наукового інтересу до змістовного наповнення поняття прозорості можна доповнити результатами дослідження кількості пошукових запитів в мережі інтернет за відповідними термінами, а саме: «прозорість» (transparency), «публічність» (publicity), «відкритість» (openness) та «доступність» (accessibility). За допомогою програмного продукту Google Trends було з'ясовано, що в світовому масштабі найбільш розповсюдженим є використання саме поняття «прозорості» (рис. 1.1).

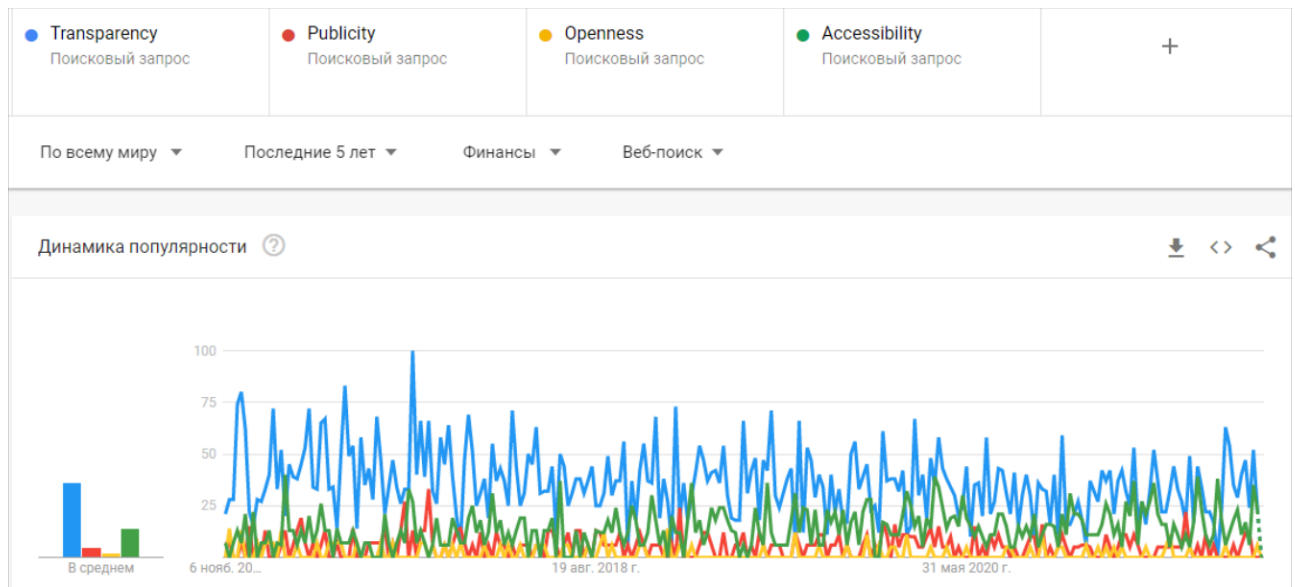

Рисунок 1.1 – Частота пошукових запитів щодо поняття «прозорості» в мережі Інтернет [авторська розробка].

Слід зазначити, що в усьому розвинутому світі питанням прозорості останніми роками приділяється особлива увага. Багато авторів дають своє трактування прозорості, шукають свої шляхи її оцінки, що свідчить про необхідність розглядати її у кількох аспектах, оскільки лише комплексний підхід дозволить досліджувати цю багатогранну субстанцію, яка є однією з основних передумов забезпечення фінансової безпеки.

1.2 Аналіз нормативно-правової бази, що регулює питання прозорості фінансів в Україні

За період незалежності в Україні сформувалася нормативно-правова база, що регулює прозорість фінансових відносин на різних рівнях економічного устрою. Правові основи прозорості закладені у Законах України, Постановах КМУ, Указах Президента, рішеннях органів виконавчої влади деякі з яких подано в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Нормативно-правове регулювання прозорості фінансових відносин в Україні

Нормативний документ	Змістове наповнення
<i>Рівень публічних (державних) фінансів</i>	
Про відкритість використання публічних коштів : Закон України від 11.02.2015 № 183-VIII [31]	Закон визначає умови та порядок забезпечення доступу до інформації про використання публічних коштів розпорядниками та одержувачами коштів державного і місцевих бюджетів, суб'єктами господарювання державної і комунальної власності, фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування.
Про затвердження Порядку адміністрування єдиного веб-порталу використання публічних коштів : Постанова Кабінету Міністрів України від 14.09.2015 № 694 [35]	Порядок визначає механізм адміністрування єдиного веб-порталу використання публічних коштів, створення та функціонування якого передбачено Законом України “Про відкритість використання публічних коштів”
<i>Рівень корпоративних фінансів</i>	
Про встановлення переліку інформації, що підлягає обов'язковому опублікуванню банками України. Постанова НБУ від 15 лютого 2018 р. №11 [32]	Визначає перелік інформації, що підлягає обов'язковому опублікуванню, про певні показники діяльності банків
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996–XIV [16]	Визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні
<i>Рівень особистих фінансів</i>	
Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. [33]	Визначає основні принципи забезпечення публічності особистих фінансів з метою запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом

Джерело: [систематизовано автором]

Конституцією України (статті: 92, 94, 95, 97 тощо) визначені концептуальні вимоги до оприлюднення звітів про виконання Державного бюджету України. Також питання публічності бюджетного процесу закріплено статтею 28 Бюджетного Кодексу, якою визначено порядок оприлюднення Міністерством фінансів України інформації про бюджет, її зміст, обсяги та терміни висвітлення. Правове регулювання податкової прозорості в Україні закріплено Податковим Кодексом та іншими нормативними документами.

У Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» зазначено, що фінансова звітність суб'єктів господарювання не має комерційної таємниці, крім випадків, передбачених законодавством [16]. У відповідності з положеннями даного Закону суб'єкти господарювання, такі як публічні акціонерні товариства, комерційні банки, фінансові установи та інші професійні учасники фондового ринку, банки та інші фінансові установи зобов'язані опублікувати в мережі інтернет та у друкованих джерелах річну фінансову звітність та аудиторський висновок.

1.3 Транспарентність як фактор забезпечення безпеки публічних, корпоративних та особистих фінансів

Одним із визначень фінансової безпеки, яке наводить О.І. Барановський є: «...рівень забезпеченості громадянина, домашнього господарства, верств населення, підприємства, організації, установи, регіону, галузі, сектора економіки, ринку, держави, суспільства, міждержавних утворень, світового співтовариства фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їх потреб і виконання існуючих зобов'язань» [10]. Таким чином фінансова безпека розглядається як багаторівнева система яка функціонує як єдиний організм діяльність якого спрямована на створення умов для сталого розвитку домогосподарств, підприємств, держави в цілому.

Серед ключових факторів які формують рівень фінансової безпеки знаходяться характеристики публічності та прозорості фінансових відносин, які пов'язані між собою та в кінцевому підсумку спрямовані на забезпечення національної економічної безпеки. На рисунку 1.2 наведено ключові фактори впливу транспарентності на фінансову безпеку.

Рисунок 1.2 – Вплив транспарентності на фінансову безпеку на різних рівнях економічного устрою [авторська розробка]

Таким чином, поняття фінансової безпеки в науковій сучасній літературі визначається: насамперед, як стан значної захищеності інтересів економічного суб'єкта, потім як стан раціонального використання ресурсів економічного суб'єкта, далі, як сукупність процесів досягнення гармонізованого стану економічного суб'єкта, і, нарешті, як стабільна та динамічна система забезпечення суб'єкта необхідними фінансовими ресурсами через поширення механізмів транспарентності. Іншими словами, забезпечення фінансової безпеки – це забезпечення захищеності фінансових інтересів економічного суб'єкта більшості рівнів фінансових відносин; це забезпечення суттєвого рівня незалежності, стійкості та стабільності ресурсної системи економічного суб'єкта стосовно впливу на суб'єкта внутрішніх та зовнішніх дестабілізуючих факторів, що становлять загрозу для фінансової безпеки суб'єкта; це

забезпечення здатності фінансової системи економічного суб'єкта гарантувати ефективне функціонування відтворювальної системи та постійне економічне зростання.

Фактично, поняття фінансової безпеки тісно пов'язане з реалізацією основних можливостей, які надає використання інституційної теорії ефективної взаємодії держави, бізнесу, суспільства щодо опису стратегічної, ресурсно-функціональної, системної, ринкової, захисної та гармонізованої компонент інституційної теорії:

– стратегічний компонент інституційної теорії у питаннях забезпечення фінансової безпеки передбачає розгляд основних інструментів, що впливають на стабільність стану захисту всіх фінансових інтересів економічного суб'єкта від внутрішніх та зовнішніх загроз;

– ресурсно-функціональна компонента інституційної теорії у питаннях забезпечення фінансової безпеки націлює дослідників на встановлення основних критеріїв ефективного використання ресурсів або потенціалу економічного суб'єкта з одночасним уточненням функціональних складових його відтворювальної системи, що формується;

– системна компонента інституційної теорії у питаннях забезпечення фінансової безпеки пов'язана з розробкою та реалізацією заходів щодо захисту комерційної таємниці економічного суб'єкта;

– ринкова компонента інституційної теорії у питаннях забезпечення фінансової безпеки орієнтує на виявлення та розвиток конкурентних переваг для економічного суб'єкта з точки зору покращення його можливостей у залученні фінансових ресурсів для здійснення планів своєї діяльності;

– захисна компонента інституційної теорії у питаннях забезпечення фінансової безпеки, що передбачає розгляд усіх можливих механізмів захисту економічного суб'єкта злочинів у економічній та фінансовій сферах;

– гармонізована компонента інституційної теорії у питаннях забезпечення фінансової безпеки, яка пов'язана з пошуком критеріїв гармонізації фінансових інтересів економічного суб'єкта та його партнерів.

2 ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАГАТОРІВНЕВОЇ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ЧЕРЕЗ АКТИВІЗАЦІЮ ІНСТРУМЕНТІВ ТРАНСПАРЕНТНОСТІ

2.1 Транспарентність публічних фінансів та її вплив на складові державної фінансової безпеки

Згідно Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [34] фінансова безпека на державному рівні, має декілька складових, визначення та змістовне наповнення яких подано в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Складові державної фінансової безпеки

Складова безпеки	Характеристика
Банківська безпека	Рівень фінансової стійкості банківських установ країни, що дає змогу забезпечити ефективність функціонування банківської системи країни та захист від зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих чинників незалежно від умов її функціонування
Безпека небанківського фінансового сектору	Рівень розвитку фондового та страхового ринків, що дає змогу повною мірою задовольняти потреби суспільства в зазначених фінансових інструментах та послугах
Боргова безпека	Відповідний рівень внутрішньої та зовнішньої заборгованості з урахуванням вартості її обслуговування та ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень та оптимального співвідношення між ними, достатній для задоволення нагальних соціально-економічних потреб, що не загрожує суверенітету держави та її фінансовій системі
Бюджетна безпека	Стан забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості державних фінансів, що надає можливість органам державної влади максимально ефективно виконувати покладені на них функції
Валютна безпека	Стан курсоутворення, який характеризується високою довірою суспільства до національної грошової одиниці, її стійкістю, створює оптимальні умови для поступального розвитку вітчизняної економіки, залучення в країну іноземних інвестицій, інтеграції України до світової економічної системи, а також максимально захищає від потрясінь на міжнародних валютних ринках
Грошово-кредитна безпека	Стан грошово-кредитної системи, що забезпечує всіх суб'єктів національної економіки якісними та доступними кредитними ресурсами в обсягах та на умовах, сприятливих для досягнення економічного зростання національної економіки

Джерело: [34]

Рівень кожної із наведених в таблиці 2.1 складових фінансової безпеки визначається через систему індикаторів та показників, що мають певні вагові

значення. Відповідно реалізація принципів транспарентності по різному впливає на вищезазначені складові.

На державному рівні транспарентність банківської системи реалізується шляхом забезпечення НБУ публічності та прозорості інформації в сфері моніторингу та регулювання банківської діяльності, монетарної політики, регулювання валютного ринку, тощо. Світовий досвід та триваючі дискусії про незалежність центрального банку у світлі посткризових реалій підкреслюють той факт, що центральні банки не працюють і не повинні працювати у вакуумі. Як державні установи, центральні банки повинні бути належним чином підзвітними перед законодавцями та суспільством. Прозорість є ключовим елементом цієї соціальної відповідальності. Прикладами належної прозорості є публікація протоколів засідань, реагування на запити законодавців, публікація детальних технічних звітів, зустрічі з міністрами фінансів та скликання прес-конференцій. Статтею 68 Закону України «Про Національний банк України» [36] визначено зобов'язання НБУ, щодо забезпечення публічності та прозорості. Згідно з ними НБУ має періодично оприлюднювати фінансову звітність, щомісячно видавати статистичний бюлетень, публікувати інформацію з питань грошово-кредитної та банківської статистики, щомісячно інформувати про рішення Правління НБУ. На рисунку 2.1 наведено статистику, щодо кількості переглядів відповідних сторінок сайту НБУ у період з 01.11.2015 р. по 04.11.2021 р.

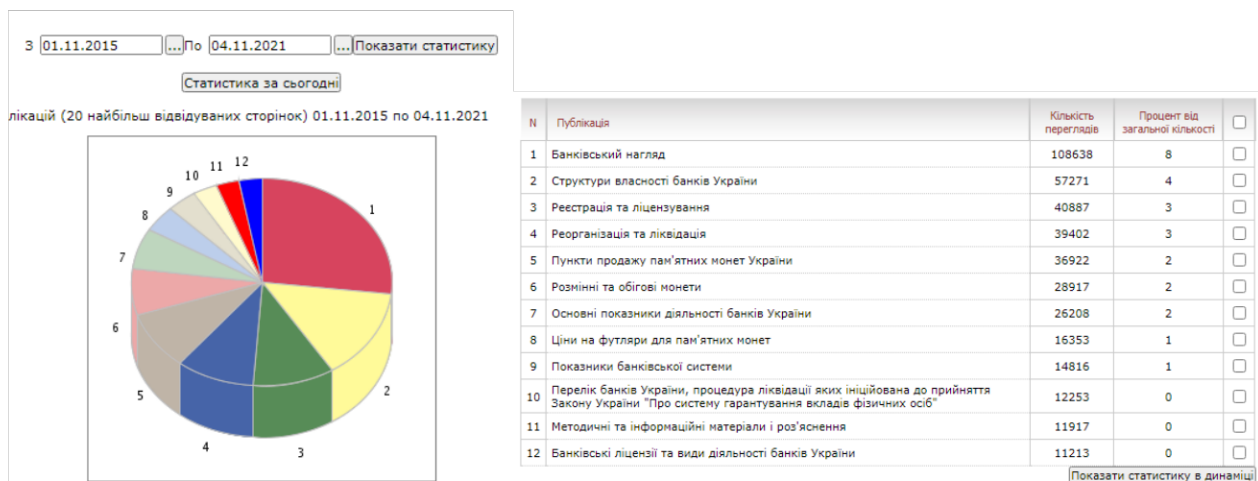

Рисунок 2.1 – Статистика переглядів розділів сайту НБУ [28]

Вплив транспарентності на фінансову безпеку небанківського фінансового сектору проявляється у збільшення довіри до установ небанківського ринку, до яких належать страхові, лізингові, фінансові компанії, кредитні спілки, компанії, що працюють на фондовому ринку, тощо. Стратегією розвитку фінансового сектору України до 2025 року, розробленою НБУ в рамках реалізації стратегічного напрямку, щодо забезпечення фінансової стабільності передбачено збільшення його прозорості через [28]:

- «підвищення прозорості клієнтів фінансового сектору;
- підвищення стандартів якості послуг та прозорості інформації провайдерів фінансових послуг;
- поліпшення інформаційного обміну між регуляторами фінансового сектору, ФГВФО, державними установами та учасниками ринків фінансових послуг;
- упровадження міжнародних стандартів звітності для наглядових цілей у фінансовому секторі (FINREP/COREP);
- забезпечення транспарентності основних показників діяльності небанківських фінансових установ в електронному вигляді, упровадження розкриття інформації на основі стандартів звітності Solvency II».

Рівень транспарентності установ небанківського фінансового сектору є предметом періодичної уваги рейтингових агенцій та компаній, таких як Кредит-Рейтинг, Експерт-рейтинг, Рюрик, ІВІрейтинг, Стандарт-Рейтинг та інші. До критеріїв оцінювання транспарентності належать якість, своєчасність, повнота висвітлення регулярної та нерегулярної інформації, інформації про правопорушення, повнота та об'єктивність новин на сайтах компаній, повнота розкриття звітності для акціонерів і т.д. Потужним інформаційним джерелом на страховому ринку України є сайти «<https://forinsurer.com/>», <http://www.mtsbu.ua/> стартові сторінки яких наведені на рисунку 2.2.

Аналогічне рейтингування застосовується для недержавних пенсійних фондів (НПФ) відкритість яких оцінюється можливістю отримати повну, актуальну, необхідну інформацію з офіційних і відкритих джерел.

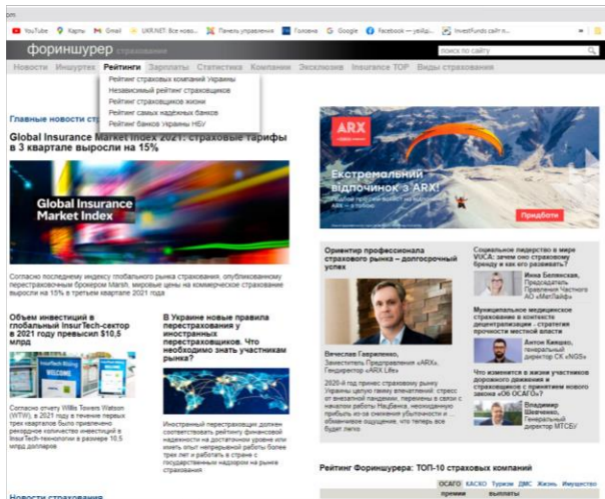

Рисунок 2.2 – Стартові сторінки сайтів, що розкривають інформацію про страховиків [47, 26].

Алгоритм розрахунку рівня відкритості небанківських фінансових установ базується на бальній оцінці, яка формується залежно від повноти розкриття актуальної інформації. При цьому актуальність розкриття інформації визначається оцінювачем на власний розсуд. Наприклад зміст алгоритму для визначення транспарентності недержавних пенсійних фондів наведено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Алгоритм розрахунку рівня транспарентності (відкритості) недержавних пенсійних фондів [22]

Характеристика транспарентності	Рівень транспарентності	Бали
1. Наявність власного сайту НПФ, або його сторінки на сайті адміністратора пенсійних фондів (АПФ), чи компанії з управління активами (КУА)	Наявний власний сайт	0,5
	Сайт відсутній, або наявна лише сторінка на сайті АПФ чи КУА	0
2. Легкість знаходження сайту або сторінки в пошуковій системі Google.		0 – 1,0
3. Можливість відстежувати на сайті динаміку зміни вартості пенсійних активів (якщо динаміка змін подана не у вигляді графіка кількість балів зменшується на 0,3)		0 – 2,5
4. Можливість відстежувати на сайті портфель НПФ (враховується рівень деталізації розкриття інформації про структуру активів НПФ)		0 – 3
5. Можливість знаходження на сайті, або сторінці НПФ інформації про обслуговуючі компанії		0 – 0,75
6. Можливість знаходження на сайті, або сторінці НПФ статутних документів НПФ		0 – 0,75
7. Можливість знаходження на сайті, або сторінці НПФ інформації про органи управління НПФ (інформація про керівників, протоколи рішень і т.д.)		0 – 0,75
8. Знаходження інформації на одному сайті без посилання на інші сайти	так	0,75
	ні	0

В залежності від суми набраних балів і визначається рівень транспарентності) табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Рейтингова шкала транспарентності [22]

Шкала оцінювання (рейтинг) рівня транспарентності		
<i>Сума балів</i>	<i>Рейтинг</i>	<i>Ознаки транспарентності</i>
9,01 - 10	A+	Високий рівень транспарентності. Дані, що необхідні для оцінки діяльності НПФ присутні в повному обсязі
8,01 – 9,00	A-	Помірно високий рівень транспарентності. Частина даних, розкрита недостатньо повно
6,01 – 8,00	B+	Помірний рівень транспарентності. Частина даних розкрита неповністю
4,01 – 6,00	B-	Нижчий за помірний рівень транспарентності. Значна частина даних розкрита неповністю
2,01 – 4,00	C+	Низький рівень транспарентності Відсутня частина необхідних даних
0 – 2,00	C-	Дуже низький рівень транспарентності. Відсутня більша частина необхідних даних для оцінювання

Рейтингові методики оцінювання рівня транспарентності також використовуються для кредитних спілок, страхових компаній та інших небанківських фінансових установ. За результатами проведених досліджень серед страхових компаній найбільш прозорими є такі: Арсенал-страхування, Оранта, ПЗУ Україна (PZU) [14]; серед кредитних спілок: Кредитна спілка «Моя родина», Кредитна спілка «Форт», Кредитна спілка профспілок МВС України, Кредитна спілка «Господар» [37].

Складовими боргової безпеки є відносні показники стану внутрішнього та зовнішнього боргу, дохідності ОВДП, значення індексу ЕМВІ+Україна, обсягів міжнародних резервів. Розглядаючи різні аспекти управління державним боргом більшість авторів звертають увагу на проблеми недостатньої відкритості та прозорості державної боргової політики.

Підтримання нормативного рівня державного боргу, і навіть максимально ефективно його витрачання є основними завданнями органів влади. Виходячи з цього, необхідно постійно проводити моніторинг державного боргу, тому що значне перевищення норми показника державного боргу негативно позначиться на стабільності економіки країни, а також витрати на обслуговування державного боргу можуть сильно позначитися на державному бюджеті.

Транспарентність держаної боргової політики забезпечує Міністерство фінансів України на сайті якого міститься інформація, щодо статистики державного боргу, ставок та проведення аукціонів з продажу ОВДП, тощо (рис. 2.3).

The screenshot shows the website of the Ministry of Finance of Ukraine, specifically the 'Debt Policy' section. The page features a dark blue header with the 'gov.ua' logo and the Ukrainian coat of arms. Below the header, there are navigation links and social media icons. The main content area is titled 'Боргова політика' (Debt Policy) and includes several sub-sections: 'Статистика державного боргу' (Debt Statistics), 'Первинні дилери' (Primary Dealers), 'Календар аукціонів' (Auction Calendar), and 'Інформація для інвесторів' (Information for Investors). There is also a section for 'Останні новини' (Latest News) and 'Результати аукціонів' (Auction Results). A table titled 'Ставки ОВДП за результатами останніх аукціонів' (OVDP Rates by Results of Recent Auctions) is displayed on the right side of the page.

Код облігації	Термін до погашення	Дата розміщення	Ставка
UA-4000215495	3 місяці	26.10.2021	9.5%
UA-4000221436	6 місяці	02.11.2021	10.50%
UA-4000222145	1 рік	02.11.2021	11.50%
UA-4000221568	1.5 роки	02.11.2021	11.57%
UA-4000213227	2 роки	02.11.2021	12.47%
UA-4000222152	3 роки	02.11.2021	12.70%
UA-4000204150	5 років	28.12.2020	12.25%
UA-4000218531	5 років	02.11.2021	12.75%
UA-4000207518	6 років	26.10.2021	13.10%
UA-4000221907	1 рік	26.10.2021	3.7%
UA-4000220412	2 роки	19.10.2021	3.9%
UA-4000218747	1 рік	20.07.2021	2.5%

Рисунок 2.3 – Сторінка сайту Мінфіну, щодо боргової політики [24]

Значна роль в формуванні фінансової безпеки держави належить забезпеченню показників бюджетної безпеки, на які в першу чергу впливають саме принципи транспарентності бюджетних відносин. Підвищення рівня прозорості бюджету сприяє реалізації наступних цілей [48]:

- більш якісному забезпеченні державою бюджетних зобов'язань та послуг, а також зростання рівня задоволеності якістю державних послуг;
- залучення громадськості до бюджетного процесу, облік їхньої думки у визначенні пріоритетів розвитку території;
- проведення ширшого контролю з боку громадськості за цільовим витрачанням бюджетних коштів;

- підвищення рівня відповідальності виконавчої (представницької) влади за розробку та виконання бюджету;
- підвищення ефективності використання бюджетних коштів;
- підвищення бюджетної грамотності населення та довіру населення до органів влади;
- підвищення інвестиційного потенціалу публічно-правової освіти та зростання конкурентоспроможності територій [48].

Оцінювання рівня бюджетної прозорості на міжнародному рівні здійснює спеціалізована міжнародна неурядова коаліція Міжнародне бюджетне партнерство (International Budget Partnership, IBP) [3], метою діяльності якої є розрахунок та опублікування «Індексу відкритості бюджету (Open Budget Index) який формується шляхом розрахунку показників [48]:

- «1) індекс відкритості бюджету («Transparency (Open Budget Index)»);
- 2) індекс участі громадськості («Public Participation»);
- 3) індекс контролю за бюджетним процесом з боку законодавчого органу влади та вищого органу аудиту («Oversight by Legislature») [12]».

Згідно зі звітом IBP за 2019 рік Україна посідає середні позиції в світі за показниками бюджетної прозорості (Open Budget Index) (рис. 2.4). Як видно з рисунку, за останні роки показник рівня прозорості бюджету дещо поліпшився, перш за все через збільшення інформаційної насиченості бюджетного процесу на рівні виконавчої влади.

Рисунок 2.4 – Позиції України за показниками бюджетної прозорості (Open Budget Index) [3].

Крім показника прозорості бюджету важливе значення має участь громадськості у його формуванні та контролю за виконанням. Визначаючи індекс участі громадськості, ІВР оцінює формальні можливості які надаються з боку влади громадським організаціям для повноцінної участі у різних етапах бюджетного процесу. Індекс участі громадськості включає 18 показників, які враховують досвід та найкращі практики такої участі. За останніми оцінюваннями Україна за даним показником має 33 бали зі 100 можливих (рис. 2.5).

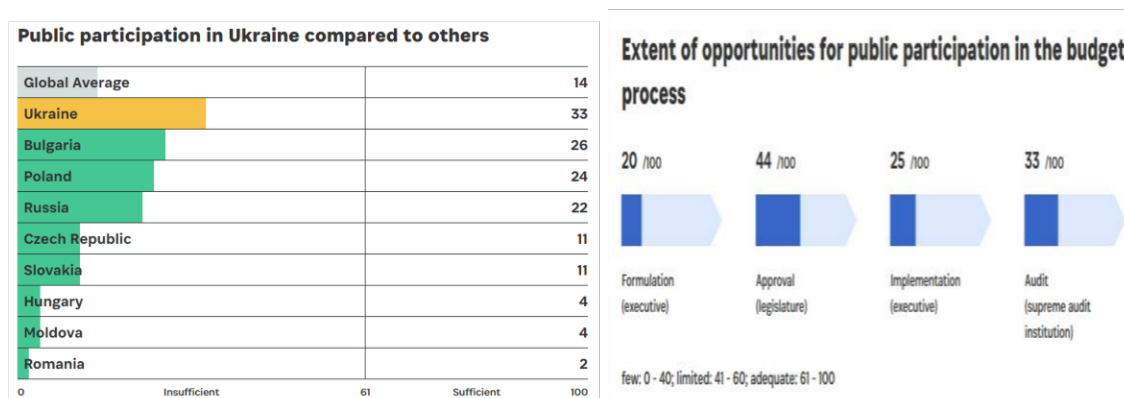

Рисунок 2.5 – Позиції України за індексом участі громадськості у бюджетному процесі («Public Participation») [3].

ІВР також оцінює роль законодавчої влади та аудиторських органів (Державної аудиторської служби України) у їх здатності забезпечити контроль бюджетного процесу за допомогою розрахунку 18 відповідних показників. Для України даний показник дорівнює 87 із 100 можливих (рис. 2.6).

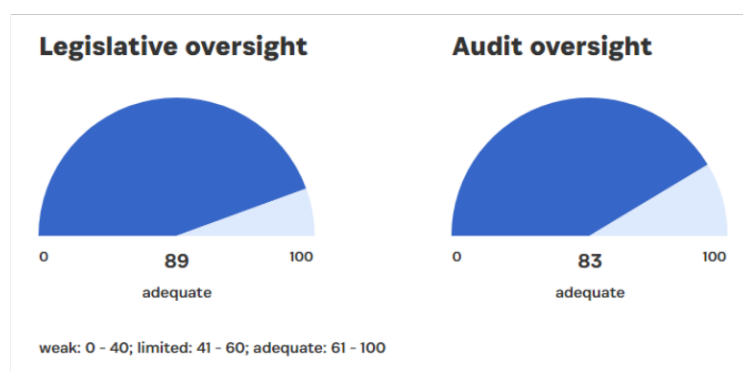

Рисунок 2.6 – Позиції України за індексом контролю за бюджетним процесом з боку законодавчого органу влади та вищого органу аудиту («Oversight by Legislature») [3].

транспарентності валютних операцій, що дозволяє підвищити фінансову безпеку держави.

З метою забезпечення публічності та прозорості валютного ринку НБУ публікує на своєму сайті динаміку офіційного курсу гривні до іноземних валют, інформацію щодо результатів валютних аукціонів, показники обсягів операцій на валютному ринку, обсяги операцій фізичних осіб з купівлі/продажу іноземної валюти, результати валютних інтервенцій (рис. 2.8). Окрема сторінка на сайті НБУ присвячена питанням валютної лібералізації, тобто створення передумов, настання яких є необхідним для переходу до режиму вільного руху капіталу – кінцевої мети валютної лібералізації [28].

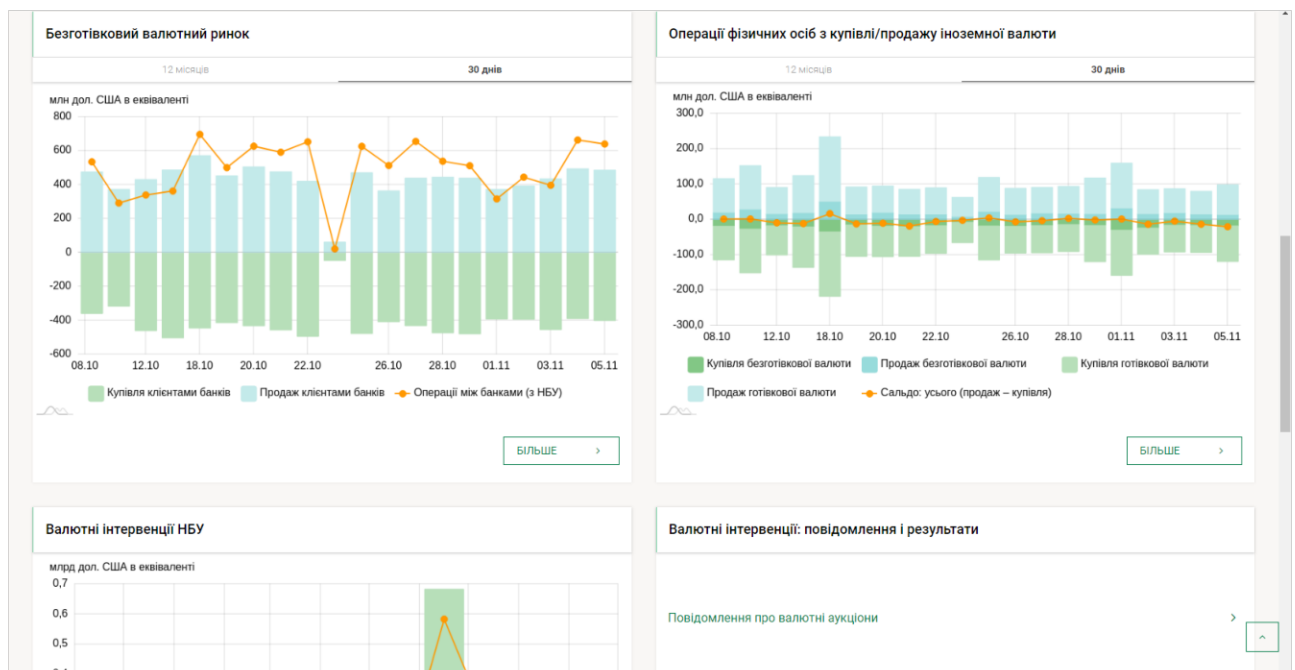
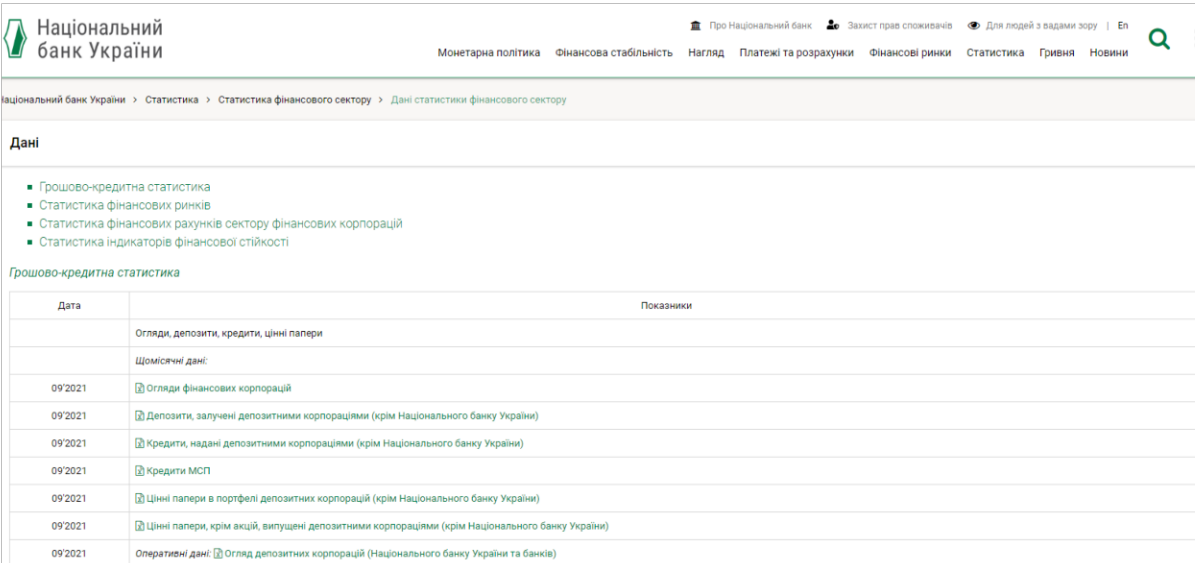

Рисунок 2.8 – Інформаційне забезпечення валютної політики НБУ (фрагмент сайту) [28]

Також на сайті НБУ та на інших веб-ресурсах міститься інформація, щодо показників валютної безпеки, таких як: валові міжнародні резерви України, місяців імпорту; частка кредитів в іноземній валюті в загальному обсязі наданих кредитів, відсотків; рівень доларизації грошової маси, тощо. Заходи, що вживаються в напрямку підвищення транспарентності валютного регулювання спрямовані на зупинення вивезення капіталу, відмивання грошей,

отриманих незаконним шляхом під виглядом зарубіжних інвестицій, функціонування тіньового сектора у сфері зовнішньої торгівлі і на фінансовому ринку.

Індикатор грошово-кредитної безпеки включає в себе показники питомої ваги готівкових коштів в позабанківській системі, тобто співвідношення грошових агрегатів М0/М3, відсотків, різницю між процентними ставками за кредитними та депозитними коштами, питомої ваги споживчих кредитів наданих домогосподарствам в загальній структурі кредитних ресурсів, обсяги виведених за кордон коштів. Статистичні дані, що публікує НБУ містять інформацію щодо динаміки зміни грошових агрегатів, процентних ставок за активними і пасивними операціями НБУ, обсягів кредитних та депозитних ресурсів, тощо.

Національний банк України

Монетарна політика | Фінансова стабільність | Нагляд | Платежі та розрахунки | Фінансові ринки | Статистика | Гривня | Новини

національний банк України > Статистика > Статистика фінансового сектору > Дані статистики фінансового сектору

Дані

- Грошово-кредитна статистика
- Статистика фінансових ринків
- Статистика фінансових рахунків сектору фінансових корпорацій
- Статистика індикаторів фінансової стійкості

Грошово-кредитна статистика

Дата	Показники
	Огляди, депозити, кредити, цінні папери
	Щомісячні дані:
09'2021	Огляди фінансових корпорацій
09'2021	Депозити, залучені депозитними корпораціями (крім Національного банку України)
09'2021	Кредити, надані депозитними корпораціями (крім Національного банку України)
09'2021	Кредити МСП
09'2021	Цінні папери в портфелі депозитних корпорацій (крім Національного банку України)
09'2021	Цінні папери, крім акцій, випущені депозитними корпораціями (крім Національного банку України)
09'2021	Оперативні дані: Огляд депозитних корпорацій (Національного банку України та банків)

Рисунок 2.9 – Транспарентність грошово-кредитної політики НБУ

Також транспарентність сприяє формуванню рівня інфляційних очікувань, який буде необхідний ефективного проведення грошово-кредитної політики. Підвищення публічності та прозорості у більшості випадків веде до зниження відсоткових ставок та зниження їх волатильності. При цьому до негативних моментів можна віднести те, що транспарентність може призвести до встановлення дуже низьких інфляційних очікувань, які стримують

економічне зростання. Занадто висока прозорість монетарної політики породжує невизначеність у діях центрального банку, наприклад, якщо публікуються розподіл голосів комітету грошово-кредитної політики. А також комунікаційні канали часто незрозумілі більшості населення, що знижує їх ефективність.

2.2 Прозорість корпоративних фінансів в системі забезпечення фінансової безпеки

У сучасних умовах прозорість як інформаційна прозорість і відкритість бізнесу є одним з провідних факторів що формує як фінансову безпеку бізнесу так і впливає на фінансову безпеку держави. Підприємство, яке бажає залучити збільшити свою ринкову вартість, має відповідати очікуванням потенційних інвесторів, перш за все, в галузі інформаційної прозорості своєї діяльності. Можливі інвестор прагнуть отримати максимум інформації про підприємство, щоб мати змогу орієнтуватися у показниках його діяльності оцінювати інвестиційні ризики.

Інформаційна прозорість (прозорість) не дарма виступає у ролі основи у процесі розвитку та зростання підприємства. Це головна складова якісного корпоративного управління, внаслідок якого відбувається зниження асиметрії інформації між агентами та принципалами. Тому дослідження рівня якості інформаційної прозорості є цікавим і затребуваним в українських підприємствах, а відбувається це через розкриття інформації на корпоративному сайті.

Однією з основних інституцій, що забезпечує прозорість корпоративного сектору є Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України (АІФРУ) або Stock market infrastructure development agency of Ukraine (SMIDA). Ця установа працює з 1998 року, здійснюючи реалізацію повноважень НКЦПФР. Задачами діяльності Агентства є сприяння розвитку інфраструктури фондового ринку України та приведення його у відповідність до стандартів розвинених фондових ринків світу. Із 2007 року Агентство виконує функції щодо інформаційного забезпечення донними про емітентів

цінних паперів, які містяться у загальній базі даних – stockmarket.gov.ua. За період своєї діяльності Агентство активно виконує функції інформаційно-консультаційного центру для користувачів інформації щодо фінансового ринку України.

Під час своєї діяльності Агентство постійно вдосконалює інформаційний ресурс smida.gov.ua з метою збільшення його інформативності, та відкритості для всіх учасників ринку, потенційних інвесторів, зацікавлених осіб, які мають потребу у даних, щодо діяльності вітчизняного фондового ринку. Влітку 2014 року Агентство отримало статус відповідальної установи за створення та утримання інформаційної бази даних щодо діяльності фондового ринку України, яка створена на базі сайту www.smida.gov.ua. На рисунку 2.10 подано фрагмент сайту www.smida.gov.ua на якому представлено рівень відкритості інформації про емітента цінних паперів.

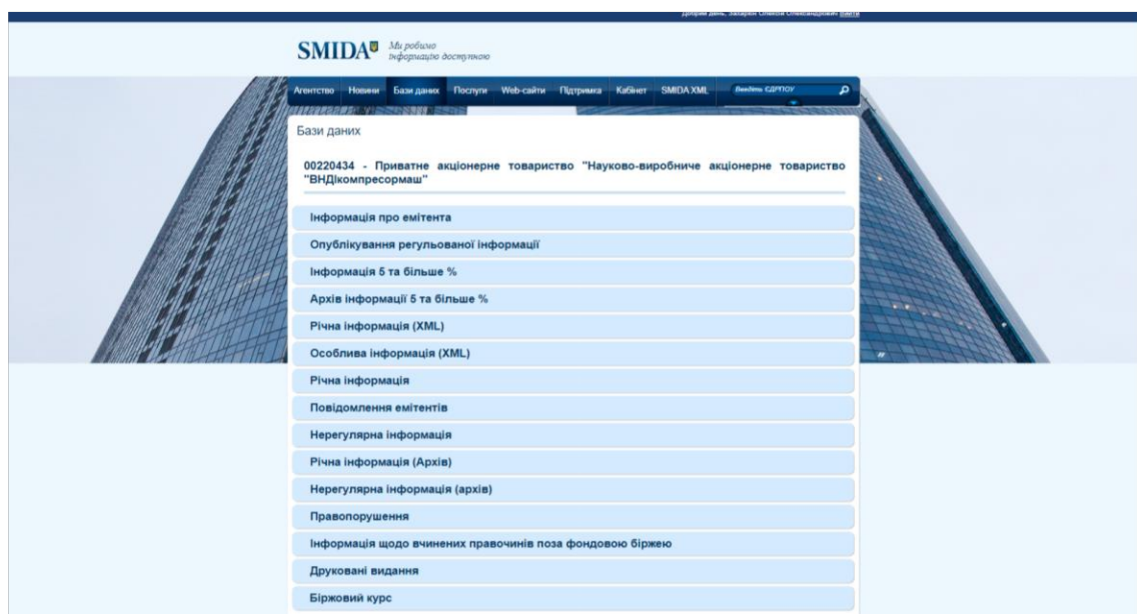

Рисунок 2.10 – Фрагмент сайту smida.gov.ua [9]

До складу інформації про підприємство, які мають бути оприлюднені належать: загальні відомості про підприємство та бізнес в сфері якого воно веде свою діяльність, інформація про власників, структуру капіталу, та склад акціонерів, інформація про склад та структуру активів та зобов'язань підприємства, відомості про вчинення значних правочинів, відомості про аудиторські перевірки, тощо.

Слід зазначити, що на сайті даного Агентства для рідних підприємств обсяг поданої інформації є різним. Як правило, підприємства, які успішно працюють та мають більший рівень фінансової безпеки забезпечують більшу інформаційну насиченість своєї сторінки. І навпаки, підприємства, які знаходяться в кризовому становищі не публікують необхідної інформації про свою діяльність, чим зменшують свою інвестиційну привабливість і фінансову безпеку.

В якості практичного прикладу розглянемо інформаційну представленість на сайті smida.gov.ua для декількох підприємств Сумської області (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Транспарентність підприємств Сумської області

Напрямок подання інформації	ПАТ «Технологія»	ПАТ «Сумський Промпроект»	ПАТ «Центоліт»
Загальна інформація про підприємство	+	+	+
Інформація про власників	+	+	+
Регулярна інформація	+	–	–
Особлива інформація	+	+	–
Фінансова звітність	+	+	–
Нерегулярна інформація	+	+	–
Інформація про правопорушення	+	+	+
Публікації в друкованих виданнях	+	+	–
Своєчасність публікацій	+	–	–
Рівень транспарентності	Високий	Середній	Низький
Фінансовий стан	Задовільний	Задовільний	Кризовий

Практика корпоративного управління українських компаній свідчить, що підвищення транспарентності відбувається до певного рівня, що відповідає вимогам законодавства та прийнятному для міжнародних інвесторів. Подальше підвищення прозорості може вимагати розкриття більш конкретної та специфічної інформації, наприклад, подробиць винагороди вищого менеджменту та процедур роботи ради директорів. До того ж велика небезпека недобросовісного використання надміру розкритої інформації компанії. Тому її вважають за краще не конкретизувати навіть найвідкритіші підприємства. У західній практиці розкриття такої інформації є якщо загальноприйнятим, то

широко поширеним. Розкриття інформації вітчизняних підприємств відбувається нерівномірно.

Таким чином, у практиці корпоративного управління значна увага приділяється питанням прозорості компаній та доведення корпоративної інформації до користувачів. До достовірності і своєчасності інформації, що розкривається, пред'являються особливі вимоги. Головним джерелом інформування стейкхолдерів є фінансова звітність. Для контролю за інформацією передбачений зовнішній і внутрішній аудит. Формування національної моделі корпоративного управління, впровадження кращої корпоративної практики транспарентності компаній відповідають нормам цивілізованого підприємництва та є умовою інтеграції України у світовий економічний простір.

2.3 Публічність та прозорість особистих фінансів як спосіб зменшення корупційної складової суспільства

В механізмі забезпечення фінансової безпеки держави особлива роль належить особистим фінансам, публічність та прозорість яких є запорукою антикорупційної складової економіки. Наразі в усьому світі та і Україні зокрема спостерігається тенденція, пов'язана з всеосяжною протидією такому шкідливому з позицій суспільної безпеки явищу, як корупція. Антикорупційна інфраструктура українського суспільства наведена на рисунку 2.11.

Рисунок 2.11 – Антикорупційна інфраструктура в Україні [46]

На міжнародному рівні вже сформувалася нормативно-правова база щодо протидії корупції, куди входять як Конвенції про протидію, так і Конвенції про відповідальність за корупцію. Антикорупційне законодавство існує і на регіональному рівні серед багатьох міжнародних організацій, наприклад, Європейського Союзу. Тим не менш, основним нормативно-правовим актом, присвяченим питанням протидії корупції, є Конвенція ООН проти корупції 2004 [19].

Наприклад, у підпункті 1 пункту ст. 13 зазначеної Конвенції передбачається діяльність відповідно до принципу прозорості у сфері публічної звітності. Дане становище на національному рівні було імplementовано шляхом встановлення обов'язків державних цивільних службовців та осіб, які займають державні посади декларувати свої витрати та доходи, активи та пасиви, - іншими словами все те, що могло б бути збільшено за рахунок корупційної поведінки.

З іншого боку, на рівні загально визнаних принципів та норм міжнародного права іншою загальноправовою тенденцією у сучасних правових системах світу стає захист недоторканності приватного життя, а також особисту інформацію, на основі якої приватна особа може бути ідентифікована. У взаємодії цих двох тенденцій виникає колізія захисту персональних даних та розкриття інформації про доходи, майно та зобов'язання майнового характеру публічної особи – так звана колізія приватних та громадських інтересів. Саме тому метою цього дослідження є пошук можливих шляхів вирішення сформульованої колізії на доктринальному та правозастосовчому рівні.

Із набранням у 2011 році чинності Закону України «Про захист персональних даних» з'явилась можливість забезпечити право та публічність даних та врегулювати правовідносини, пов'язані з їх обробкою.

Серед основних принципів організації автоматизованої обробки персональних даних можна виділити:

- персональні дані мають бути зібрані лише для певних цілей та у суворій відповідності до чинного законодавства;

- персональні дані мають бути точними, повними та своєчасно оновленими;

- цілі, для досягнення яких збираються та обробляються персональні дані, повинні бути визначені та затверджені до початку діяльності та використовуватися тільки з цією метою;

- має бути впроваджена система захисту персональних даних; - діяльність організацій (як державних, так і приватних), які є власниками персональних даних, має бути відкритою для зацікавлених осіб та контролюючих органів;

- необхідне створення незалежного контрольованого органу як важливого елемента захисту персональних даних.

Виходячи з існуючих проблем у цій галузі, необхідно забезпечити, щоб роботи із захисту персональних даних при їх обробці в інформаційних системах були невід'ємною частиною робіт із створення самих інформаційних систем.

3 ПІДТРИМКА ФІНАНСОВОЇ ТРАНСПАРЕНТНОСТІ ЯК НАПРЯМОК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

3.1 Проблемні аспекти забезпечення принципів транспарентності фінансів та шляхи їх вирішення

Забезпечення прозорості бюджету на територіальному (регіональному та місцевому) рівні пов'язане з об'єктивними труднощами:

- прозорість має на увазі, що все населення території публічно-правової освіти (або більша його частина) буде ознайомлене з бюджетом та зможе зрозуміти його зміст. Однак, мова бюджету досить складна і зрозуміла лише для «підготовлених» користувачів;

- виклад інформації про бюджет зрозумілою для громадян мовою, надалі призведе до проблеми інтерпретації економічного змісту бюджетних показників, яку здатний вирішити аналіз динаміки цього показника в часі, його питома вага в загальному обсязі видатків бюджету, конкретизація видатків, а також показники, що характеризують результативність.

- відомості, що містяться у відкритих бюджетах, повинні не лише інформувати громадськість про стан бюджету, а й давати можливість брати участь у визначенні пріоритетів бюджетних видатків, наприклад, на етапі розгляду проекту бюджету у процесі проведення публічних слухань;

- необхідно враховувати диференційований склад населення відповідної публічноправової освіти, основні очікування різних цільових груп та передбачувані цілі використання інформації про бюджет. Таким чином, однією з основних проблем забезпечення прозорості бюджету, яку необхідно вирішити органам влади, є проблема доступності бюджетних даних для розуміння.

На наш погляд, вирішення цієї проблеми можливе через:

- орієнтованість бюджету для громадян на конкретну цільову аудиторію. Це може бути забезпечено шляхом надання бюджетних даних у формі, зрозумілій для відповідної категорії користувача інформації: школярам – у вигляді буклету з картинками; студентам – у вигляді довідника із використан-

ням таблиць; представникам ділових кіл, засобів масової інформації – у діловому форматі із використанням діаграм, графіків, структурних схем; - використання інтерактивних сервісів, що дозволяють користувачам формувати аналітичні уявлення бюджету, що їх цікавлять; - використання механізму зворотного зв'язку органів влади, що реалізують бюджетні повноваження, з користувачами бюджетних даних.

Потужним інформаційним джерелом забезпечення публічності та прозорості місцевих фінансів є веб-сайт організації Трансперенсі Інтернешнл Україна, яка є акредитований представником глобального руху Transparency International (рис. 3.1).

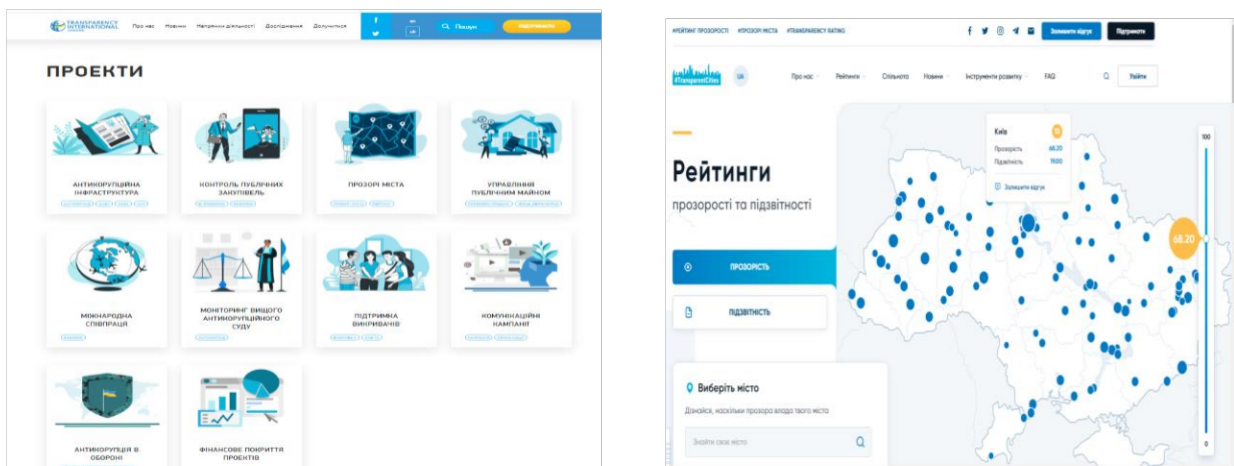

Рисунок 3.1 – Інформаційний ресурс організації Трансперенсі Інтернешнл Україна [46].

Метою організації Трансперенсі Інтернешнл Україна є підтримка та впровадження змін для зменшення корупційного рівня. Дана організація розробляє Рейтинг прозорості 100 найбільших міст України на основі періодичного щорічного аналізу 86 індикаторів прозорості у 14 сферах діяльності місцевої влади.

Серед проблем забезпечення банківської транспарентності можна зазначити наявні відмінності у розкритті інформації різними банками, наприклад, щодо наданих кредитів, кредитних та інших фінансових ризиків. Це призводить до неможливості співставлення інформації між окремими банками

для здійснення порівняння, формування групи банків-аналогів, для визначення відповідних коригувань. Навіть державні банки не повністю дотримуються сформованих НБУ мінімальних вимог щодо розкриття інформації в примітках до звітності [29].

Частково вирішити проблеми корпоративної прозорості можна за допомогою потужного інформаційного ресурсу «Пошуково-аналітична система .007» [8] (рис. 3.2).

Рисунок 3.2 – Зовнішній вигляд пошуково-аналітичної системи .007 [8]

Даний інформаційний ресурс дозволяє отримати відкриті дані які розкривають напрями використання публічних коштів. Ресурс представляє собою сторінку для пошуку та візуалізації інформації, отриманої з відкритих джерел щодо коштів державного бюджету. Перевагою даної платформи є доступність та презентабельність представлення значного обсягу специфічної інформації на основі обробки великої кількості звітних даних.

3.2 Вплив цифровізації економіки на транспарентність фінансових відносин та фінансову безпеку

Сьогодні цифрові технології проникають практично у всі сфери економіки, включаючи органи державної влади та місцевого самоврядування. Таким чином, дані офіційної статистики показують, що органи державної влади та місцевого самоврядування активно використовують цифрові технології у взаємодії один з одним. Це дозволяє прискорювати ухвалення рішень, автоматизувати процес їх підготовки. Вважаємо, що розвиток цифрової економіки у сфері державного та муніципального управління йтиме шляхом розширення електронного документообігу та надання широкого доступу населення до баз даних органів влади. Цифрові технології активно проникають у соціальну сферу, галузі якої стають частиною цифрової економіки.

Серйозною проблемою розвитку інформаційно-комунікаційного простору державної служби є питання забезпечення інформаційної безпеки. Безпека в цьому випадку пов'язана насамперед із витоком інформації, яка може негативно позначитися на іміджі органів влади чи особистості, завдати шкоди фінансовому стану. Тому турбота про кібербезпеку стає першорядним завданням країни, оскільки хакерські атаки на бази даних органів влади, банків, компаній призводять до втрати даних комерційного чи особистого характеру, коштів.

Цифрові технології в умовах розширення доступу до глобальної мережі створюють сприятливі умови для виконання фінансових операцій в електронній формі, надають найповніші можливості використання фінансових послуг населенням нашої країни. Результатом розвитку електронної взаємодії є зниження бар'єрів для участі на фінансовому ринку та скорочення витрат здійснення фінансових операцій. У разі електронного документообігу забезпечується безперервне взаємодія учасників, збільшується швидкість прийняття фінансових рішень. Такий підхід повністю відповідає вимогам відкритого та доступного фінансового ринку, створення інноваційної фінансової системи або «фінансової системи для всіх».

ВИСНОВКИ

Розглянувши вплив транспарентності на забезпечення фінансової безпеки на різних рівнях економічного устрою можна зробити такі висновки. На публічному рівні прозорість бюджету як основного фінансового інструменту реалізації соціально-економічної політики держави є головною умовою відкритості державних рішень. Участь громадськості в усіх етапах бюджетної діяльності держави сприятиме створенню передумов для підвищення контролю за цільовим витрачанням коштів, за якістю бюджетних рішень, що приймаються, та виконання бюджету, підвищить відповідальність органів влади на всіх рівнях управління. Забезпечення прозорості бюджету досягається не лише доступністю бюджетних даних для громадськості, а й можливістю її активної участі у бюджетному процесі.

Зростання фінансової безпеки бути досягнуто шляхом проведення ефективної інформаційно-комунікаційної політики центрального банку, яка передбачає: забезпечення виконання встановлених монетарних цілей, гарантій та зобов'язань, рух у напрямку зростання інтерактивності валютної системи, посилення контролю за публічними виступами різноманітних експертів у ЗМІ, підвищення фінансової грамотності населення, підвищення транспарентності цілей та завдань регулятора. При цьому дуже важливо не просто донести інформацію про діяльність центрального банку, а й отримати реакцію у відповідь, зворотний зв'язок з метою внесення поправок при необхідності.

Транспарентність відіграє важливу роль в інвестиційній привабливості компанії, дає можливість реалізації конкурентних переваг, є індикатором її стійкості у довгостроковій перспективі, вона здатна сформувати новий рівень корпоративного іміджу організації, що, у свою чергу, позитивно позначиться на підвищенні капіталізації та її ділової репутації та фінансової безпеки.

Майбутнє транспарентності народжується вже сьогодні. Суспільство вже навчилося виявляти більшу повагу до складності, посиленого усвідомлення компромісів та важливості більшої уваги до встановлених деталей. Також стало

помітним, як ефективність прозорості залежить від соціального та політичного контексту. Ми помічаємо це в порівнянні демократичних держав з країнами авторитарного правління, в порівнянні ефектів прозорості з розвиненими країнами, що розвиваються, і як різні рівні грамотності населення і можливості розширення прозорості роблять інформацію більш менш дієвою на практиці.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Duggal R., Acharya N., Garg A. Budget transparency and participation: Recommendations to the fourteenth finance commission. *Economic and Political Weekly*. 2014. Vol. 49, no. 34. P. 19–22.
2. Ganapati S., Cid G. P., Reddick C. G. (). Online fiscal transparency of US state governments: An analysis using public value framework. 2019. doi:10.1007/978-3-030-14446-3_3.
3. International Budget Partnership. Веб-сайт. URL: <https://www.internationalbudget.org/>
4. Open budget. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/>
5. Oxford Advanced Learner's Dictionary I ed. J. Crowther. - Oxford : Oxford University Press, 1998. - 1271 p.
6. Robinson M. Budget analysis and policy advocacy: The role of nongovernmental public action. *IDS Working Paper*. 2006. P. 145-162.
7. Spending. Єдиний веб-портал використання публічних коштів URL: <https://spending.gov.ua>.
8. 007. Пошуково-аналітична система. Веб-сайт. URL: <https://www.007.org.ua/about>
9. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України. Веб-сайт. URL: <https://smida.gov.ua/>
10. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення). К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2004. 759 с.
11. Горбата Л. П. Інформаційна відкритість як принцип діяльності органів публічної влади. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 3. С. 125-130.
12. Горбунов О.В. Міжнародний рейтинг відкритості (прозорості) бюджету "Open Budget Index": Україна в контексті міжнародних порівнянь. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. *Економічні науки*. 2017. В. 32. С. 12-27.

13. Дерій Ж. В., Завгородня Н. В. Транспарентність інноваційної діяльності як необхідна умова існування та розвитку харчової промисловості України. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка*. 2016. Вип. 1(2). С. 264-267. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuес_2016_1\(2\)_47](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuес_2016_1(2)_47).
14. Дубина, М. В. Пілевич Д. С., Баранець А. А. Інформаційна прозорість функціонування страхових компаній в Україні. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2018. № 3 (15). С. 145-154.
15. Єсімов С. С., Бондаренко В. А. Транспарентність як принцип діяльності органів публічного управління в умовах використання інформаційних технологій. *Соціально-правові студії*. 2018. Випуск 1. С. 42-49.
16. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996–XIV URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
17. Зачосова Н. В. Куценко Д. М. Інформаційна транспарентність як фактор впливу на процес управління економічною безпекою фінансових посередників. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/38595/1/60-62.pdf>
18. Ігумнов В.М. Основні напрямки дослідження транспарентності. *Міжнародний бухгалтерський облік*. 2011. № 41(191). С. 47–53.
19. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_c16&new=1
20. Кудіна О. Транспарентність влади в Україні: проблеми становлення та чинники забезпечення. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Філософія. Соціологія. Політологія*. -2013. Т. 21, Вип. 23 (4). -С. 33-38.
21. Латковський П. Принцип транспарентності бюджету як важлива складова безпеки держави. *Юридичний вісник*. 2019. № 3. С. 56—62
22. Методологія складання рейтингу відкритості недержавних пенсійних фондів. URL: <https://uccr.org.ua/uploads/files/5fdca92254547285394142.pdf>.
23. Мігус І. П., Дудченко Н. В. Транспарентність банку як складова механізму забезпечення його економічної безпеки. *Бізнес Інформ*. 2013. № 10. С. 322-327. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2013_10_59.
24. Міністерство фінансів України. Веб-сайт. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk>

25. Мосора Л.С. Відкритість як критерій оцінки якості функціонування державної служби. *Молодий вчений*. 2018. № 1(53). С. 464-467.
26. МТСБУ. Веб-сайт. URL: <http://www.mtsbu.ua/ua/>
27. Наливайко Л., Романов М. Поняття та ознаки транспарентності в контексті євроінтеграції. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2016. № 5 (21). – С. 27-29.
28. Національний банк України. Веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/>
29. Недеря Л.В., Біла Д.В. Оцінка фінансової звітності в інформаційному забезпеченні вартості фінансово-кредитних установ. *Ефективна економіка*. 2017. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5877>.
30. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
31. Про відкритість використання публічних коштів: закон України від 11.02.2015 № 183-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/183-19>.
32. Про встановлення переліку інформації, що підлягає обов'язковому опублікуванню банками України. Постанова Національного банку України від 15 лютого 2018 р. №11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011500-18>.
33. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. *Офіційний вісник України*. 2014. № 87. Ст. 156.
34. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : *Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10. 2013, №1277*. URL <http://consultant.parus.ua/?doc=08U1H409F0>.
35. Про затвердження Порядку адміністрування єдиного веб-порталу використання публічних коштів: постанова Кабінету Міністрів України від 14.09.2015 № 694 . URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=248479611>.

36. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 №679-XIV зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14/para687#n687>.
37. Прокопенко В. Ю., Дубина М. В., Мекшун О. О. Інформаційна прозорість кредитних спілок і її вплив на формування депозитної поведінки громадян. *Бізнес Інформ.* 2018. № 8. С. 158-164. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_8_26.
38. Радіонов Ю. Д. Фінансова безпека України: проблеми та шляхи забезпечення. *Економіка та держава.* 2015. № 11. С. 55–59
39. Семчик О.О. Транспарентність як принцип публічної фінансової діяльності в Україні. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія».* 2017. Випуск №3. С. 30-40.
40. Семчик О.О. Транспарентність як принцип публічної фінансової діяльності в Україні. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія».* 2017. 3. С. 30-40.
41. Словник УА. Портал української мови та культури. URL: <https://slovnyk.ua/index.php>
42. Словник бюджетної термінології. *Словopedia.* URL: <http://slovopedia.org.ua/50/53410/362635.html>
43. Суровцева І. Ю., Николаєва В. І. Транспарентність управлінських структур: шляхи інформаційної прозорості. *Менеджер.* 2016. № 1 (70). С. 55-61.
44. Терещук Г. Зарубіжна практика забезпечення принципу транспарентності в діяльності публічної адміністрації. *Актуальні проблеми правознавства.* 2019. № 3(19). С. 65-70.
45. Ткач І. В. Зарубіжний досвід дотримання принципів прозорості та відкритості в діяльності органів публічної влади. *Наукові праці. Державне управління.* 2017. Випуск 293. Том 305. С. 44-50.
46. Трансперенсі Інтернешнл Україна. Веб-сайт. URL: <https://ti-ukraine.org/>.
47. Фориншурер. Страхование. Веб-сайт. URL: <https://forinsurer.com/>

48. Захаркін О.О., Чухно Р. Ю. Транспарентність бюджетного процесу в системі забезпечення фінансової безпеки держави. *Розвиток банківських систем світу в умовах глобалізації фінансових ринків: Матеріали XV Міжнародної науково–практичної конференції*. 17 листопада 2021 р. – Черкаси : ЧННІ Університет банківської справи, 2021. С. 142-145.